

TELEKI TIBOR-CSONGOR

AZ ERDÉLYI MAGYAR EGYETEMISTÁK PÉNZÜGYI HELYZETÉNEK ELEMZÉSE A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY TÜKRÉBEN

A pénzgazdálkodás tematikában az elmúlt évek során több olyan kutatást végeztek, amelyek a fiatalok pénzügyi ismereteit, pénzügyi helyzetét vizsgálják. Ezen tanulmányok kitértek a munkaerőpiacon aktívan részt vehető rétegnek számító korosztályok pénzhez való viszonyulására, az egyetemi tanulmányokat kezdő fiatalok pénzügyi helyzetére és annak változásaira.

Amennyiben visszatekintünk és a múlt perspektívájából vizsgáljuk a lakosság pénzügyi helyzetét, akkor megállapítható, hogy válsághelyzetben az emberek többsége pénzhiányban szenvedett (lásd: háborúk, illetve gazdasági válság). A koronavírus-járvány okán bevezetett szabályozások szintén olyan változásokat eredményeztek az emberek életében, melyek számos – egészségügyi, szociális és egyéb – negatívumok mellett kihatnak a lakosság pénzügyeire. A 2008-ban bekövetkezett gazdasági világválságot követő gazdasági hanyatlást és újjáépülést követően az emberek megszokott élete a koronavírus hozta kijárási korlátozások miatt megváltozott, a gazdaság egy része és számos intézmény működése leállt. A korábbi évekhez képest a munka és az oktatás az online térbe tevődött át ezáltal egy teljesen újszerű helyzet alakult ki, amelyre eddig nem volt példa, hogy egyszerre több 10 vagy világszinten több 100 millió ember az online térben tanuljon és végezze a feladatát.

Pénzügyi tudatosság szempontjából a takarékosági hajlandóság mellett a költségvetésük kezelése és a bevételeik növelése jelent kihívást.

Az Országos Magyar Diákszövetség és Magyar Ifjúsági Központ YZ Intézete 2020. december 10–28. között végzett nagymintás egyetemista kutatásában elsősorban az online oktatás infrastrukturális körülményeire, az online oktatással kapcsolatos viszonyulásra kérdezett rá, továbbá egy tömbje a megélhetésre. Ebben a tanulmányban az erdélyi magyar egyetemi hallgatók koronavírus előtti és alatti pénzügyi helyzetét vizsgáljuk.

A kérdőívből a szociodemográfiai adatok feldolgozása mellett az alapképzés, mesterképzés és osztatlan képzéses magyar nyelven tanuló diákok pénzügyi helyzetét elemezzük. Feltételezzük, hogy az erdélyi magyar egyetemisták¹ pénzügyi helyzete a koronavírus-járvány következtében sokban változott. Fontosnak tartjuk megvizsgálni azt, hogy az egyetemisták bevétele és kiadása a koronavírus-járvány előtti munkahelyek egy részének megszűnésével, illetve új online munkahelyekkel milyen mértékben változott. Mindemellett érdekesnek tartjuk megfigyelni azt, hogy milyen mértékű kiadásai voltak azon egyetemistáknak, akik 2020 előtt kezdték az egyetemet. Ez ahhoz fontos, hogy a járvány előtti és alatti helyzetet tudjuk megérteni és megvizsgálni. Kiegészítéseként az egyetemisták munkahelyeinek stabilitását, családjainak anyagi helyzetét is bevonjuk az elemzésbe.

A megfelelő pénzügyi biztonságot² a stabil anyagi háttér teszi lehetővé, hogy fiatal felnőttként és utólagosan akár szülőként a család számára az anyagi biztonságot garantálni tudja és a megélhetési kérdéskör ne a létminimum körül forogjon. Erre megoldás a tanulás, az ismeretek bővítése és a pénzügyi lehetőségek ismerete, feltérképezése. A kutatás eredménye alapja lehet egy későbbi pénzügyi tudatosságra nevelő projektnek. A tény, hogy akoronavírus okán hozott korlátozó intézkedések nehéz pénzügyi helyzetbe hozták az egyetemeket és azok vezetőségét, már bizonyított.³ Azonban az intézményi háttér mellett érdemes kutatni és felmérni, hogy az egyetemisták körében milyen változások következtek be.

A pénzügyi kultúra mérése

■ Mi is az a pénzügyi kultúra? Azelőtt, hogy a mérés lehetőségeit taglaljuk, nézzük meg, hogy maga a kifejezés mit jelent. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) megfogalmazása szerint egy olyan tanulási folyamatról beszélhetünk, amelynek segítségével az adott országban élők megértik és ismerik a pénzügyi termékeket, fogalmakat, azt, hogy milyen lehetőségeik vannak pénzszerzésre és magának a pénznek a kezelésére. Minél magabiztosabbak vagyunk, és minél inkább fejlesztjük a pénz beosztásával kapcsolatos készségeinket, annál könnyebben ismerjük fel a pénzügyi kockázatokat, ennek köszönhetően tudunk megalapozott és jó pénzügyekkel⁴ kapcsolatos döntéseket meghozni. Hung és szerzőtársai összesen kilenc megközelítési módot határoztak meg a pénzügyi kultúrával kapcsolatosan, amelyek a következők: 1. a pénzügyi tudáson; 2. a pénzügyi folyamatok megértésének képességén; 3. a pénzügyi tudás alkalmazási képességén és a megszerzett tapasztalatokon; 4. a pénzügyi összefüggések és definíciók ismeretén; 5. a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalának képességén; 6. a legalapvetőbb pénzügyi fogalmak ismeretén; 7. az egyszerű (alapvető) pénzügyi döntések meghozatalának képességén; 8. a megalapozott és tudatos döntések meghozatalának képességén; valamint 9. az egyszerű pénzügyi fogalmak ismeretén keresztül.⁵

Célként megfogalmazva, ahhoz, hogy anyagilag stabil társadalom jöjjön létre, elengedhetetlen, hogy a pénzügyi kultúránk gyarapodjon és ezen tudás birtokában tudjuk kezelni a pénzünket, ahogyan az OECD Nemzetközi Pénzügyi Képzési Hálózata (INFE) meghatározása szól: „A pénzügyi kultúra a tudatosság, ismeretek, készségek, attitűdök és viselkedések kombinációja, melyekre szükség van a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalához és végső soron az egyéni pénzügyi jólét eléréséhez.”⁶ Ennek a pénzügyi jólétnek az eléréséhez pedig elsősorban ismernünk kell, hogy milyen jelenleg létező attitűdök vannak a fiatal, egyetemista generáció körében. Jelen kutatásban az erdélyi magyar egyetemisták pénzügyi helyzete került feltérképezésre, amelyből kiderült, hogy milyen összgeből tudnak gazdálkodni, milyen bevételi forrásaik vannak, valamint, hogy mire költik a fennálló pénzüket.

A pénzügyi tudatosság, kultúra mérésének egyik módszere a kérdőíves lekérdezés, amely során a válaszoló hallgatóktól érkezett válasz mikéntje után tudjuk elemezni és értékelni, hogy milyen alapismereteik vannak, milyen pénzköltési szokásaik, valamint, hogy a bevételen és a kiadáson kívül a döntéshozatalukba milyen mértékben szült bele a koronavírus okozta járványügyi korlátozó intézkedések sokasága. A korlátozó intézkedések okán a munkavállalással kapcsolatosan milyen az attitűdje a fiatal generációnak, részmunkaidős vagy teljes munkaidős munkahelyeket választanak, valamint többük számára a munkahelyválasztást vagy munkahelykeresést mennyire befolyásolta a gazdasági helyzetük.

A korona-vírus gazdasági hatásai

■ Az egészségügyi krízis több területre begyűrűzött, főként a különböző korlátozó intézkedések okán, a hatásai a gazdaság, és azon belül is a munkavállalók helyzete, munkalehetőségek alakulásában figyelhető meg. A munkaerőpiac kényszerített átalakuláson ment keresztül, amelyhez hozzátartozik, hogy az online munka, a távmunka előtérbe került, egyáltalán felmerült, mint egy olyan munkavégzési forma, amely általánosan elfogadottá vált.⁷ Egyben lehetőséget is jelent a fiatal generáció számára, hogy otthon a családi házból tudjon dolgozni és ehhez nem kell bemennie egy nagyváros irodaházába, így a pénzkeresési lehetősége bővült. Mindazonáltal ez a váltás egy sokként érte a gazdaságot, amíg az átállás megtörtént a 2020-as esztendőben.

A koronavírus gazdasági hatásai megmutatkoztak a háztartások megtakarítási rátája tekintetében, ahogy az euróövezetben 20,0%-ra, az EU 27 tagállamában pedig 19,0%-ra emelkedett, mivel a kényszerből adódóan otthon maradtunk és kevesebbet költöttünk. A háztartások kiadásainak csökkenése az EU 27 tagállamában 7,0%-al csökkent, az euróövezetben pedig 7,5%-al, amely ellentétes az előző évek tendenciájával, amikor is 2% feletti növekedés volt tapasztalható.⁸

A legmagasabb éves növekedés Szlovéniában figyelhető meg (+20,8 százalékpont), majd Írország következik (+12,8 százalékpont). Ezzel szemben Dániában csökkent a háztartások megtakarítási rátája (-2,7 százalékponttal). A fennmaradó tizenhárom országban +4 százalékponttól +12 százalékpontra nőtt. A lakossági megtakarítási ráta növekedése a rendelkezésre álló adatokkal rendelkező országok többségében elsősorban a háztartások egyéni fogyasztási kiadásainak évről évre jelentősen csökkenésével magyarázható. A háztartások fogyasztásában a legnagyobb csökkenés Szlovéniában és Spanyolországban volt megfigyel-

hető (-15,4 százalék, illetve -11,2 százalék). Dánia volt az egyetlen ország, ahol a háztartások fogyasztása nőtt (+0,2 százalékkal).⁹

Az elemzés során a továbbiakban, a fő GDP-aggregátumok rövid elemzése kerül előtérbe, beleértve a munkanélküliség alakulását a járvány idején. A GDP és a munkanélküliek adatainak összehasonlításával képet kapunk, hogy milyen kapcsolat lehetséges fel, a gazdaság teljesítménye és a foglalkoztatás között. Az EU helyzetét vesszük alapul összehasonlítva Románia helyzetével, mindazt elemzve, hogy tükrözik-e a gazdasági trendeket.¹⁰

Az EU 27 tagállamának a GDP alakulása és az eurózóna GDP-jének az alakulása 2019 és 2022 között összehasonlítva Románia GDP változásával:

	2019	2020	2021	2022
EU (27)	1,5	-6,3	3,7	3,9
Eurózóna	1,3	-6,8	3,8	3,8
Románia	4,1	-3,7	6,3	4,2

1. táblázat. GDP alakulása 2019 és 2022 között EU és Románia esetében¹¹

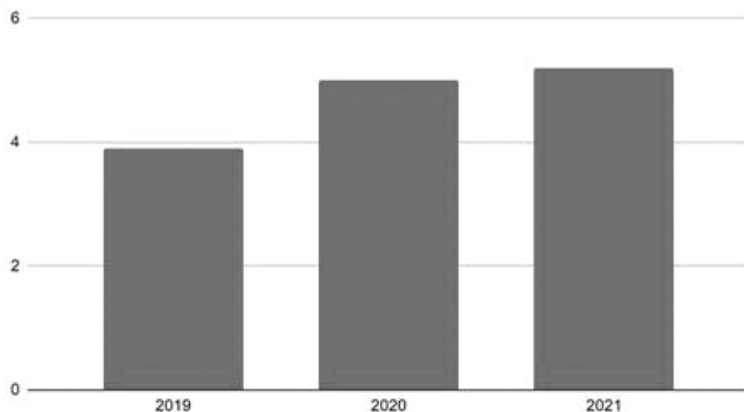
A 2022-es adat egy előrejelzett potenciális növekedést feltételez, százalékban kifejezve. A táblázatból kitűnik, hogy a gazdaság folyamatosan fejlődik, a 2020-as visszaesést követően gyors volt a helyreállítás, és a gazdaság teljesítménye 2021-ben sokat javult, és Románia rendszerváltást követő időszakának egyik legjobb teljesítményét hozta össze. Ahogy az várható volt, a gazdaság teljesítményjavulása V alakban történt, amely a hirtelen csökkenést egy erős növekedés követte.

1. ábra. Munkanélküliségi ráta a fiatalok (25 év alattiak) körében az EU-ban (kék) és az euróövezetben (piros). Forrás: Eurostat¹²

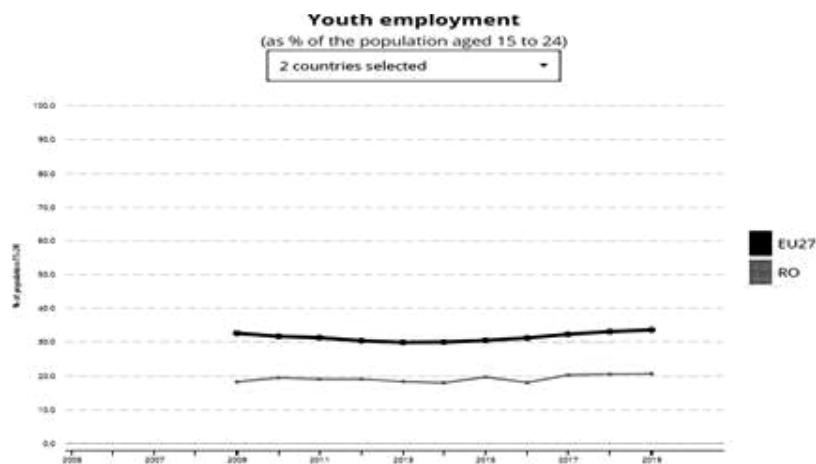
Az Európai Unió statisztikai hivatala által közölt adatok alapján a fiatalok (25 éven aluliak) körében 17,3 százalék több mint 100 000 fiatal munkakeresőt jelent.

Munkanélküliség Romániában 2019 és 2021 között

2. ábra. A munkanélküliség alakulása Romániában 2019 és 2021 között

Munkanélküliség szintje Romániában 2019-ben 3.9 százalék, 2020-ban 5 százalék és 2021-ben pedig 5.2 százalék volt, amely egy folyamatos növekedést mutat, azonban a jelenlegi szint alacsonyabb, a 2008–2009-ben kirobbant gazdasági világválság okozta több mint 7 százalékos szinthez képest.

3. ábra. Európai Unió és Románia esetében a fiatalok (15 és 24 év közötti) foglalkoztatottak alakulása. Forrás: Eurostat¹³

A fenti ábrán láthatjuk, hogy míg az EU átlag 33,5 százalék, addig Románia esetében 2019-ben 20,5 százalék, amely azt jelenti, hogy Romániában arányai-ban kevesebb 15 és 24 év közötti fiatal vállal munkát, mint az EU-ban általában. A kérdés, hogy ezen munkavállalói hajlandóságon a koronavírus hozta online munkalehetőségek mennyire változtattak.

A munkanélküliség szintjének alakulását összehasonlítva a gazdaság alakulásával, azt látjuk, hogy a gazdaság GDP szerinti fejlődése, gyarapodása nem egyenesen arányos a munkanélküliség alakulásával. A munkanélküliség csökkenéséhez szükséges a gazdaság helyreállása mellett a vállalati szektor erősödése, ennek révén új munkahelyek teremthetnek. Az európai gazdasági helyzetet összeha-

sonlítva az országos adatokkal, a kontextusban láthatjuk, hogy a gazdasági helyreállítás gyors volt, azonban, ez a munkanélküliek csökkenésében nem mutatkozik meg. Az elemzés következő részében ismertetésre kerül a kutatás, amely az erdélyi magyar egyetemista fiatalok helyzetét veszi górcső alá. A válaszokból kiderül, hogy az erdélyi magyar fiatalok munkavállalási hajlandóságát hogyan befolyásolta a koronavírus okozta egészségügyi és gazdasági válság.

A kutatás eredményeinek bemutatása

■ Az Országos Magyar Diákszövetség és Magyar Ifjúsági Központ YZ Intézete 2020. december 10–28. között végzett nagymintás egyetemista kutatásában levő tematikai tömbök közül a fiatalok pénzügyi helyzete témát dolgoztuk fel, amelyet a szociodemográfiai háttérváltozókkal összefüggésben vizsgálunk. A megélhetésre vonatkozó kérdésekre a kérdőív kitöltőinek több mint 90 százaléka válaszolt, ebből arra következtettünk, hogy a felsőoktatásban részt vevő diákok számára fontos a pénzügyek és a megélhetés problematikája, figyelembe véve a koronavírus-járvány okozta munkahelyi, pénzügyi, gazdasági hatásokat.

A korábbi fejezetben taglaltuk a pénzügyi és gazdasági helyzetre vonatkozó nemzetközi folyamatokat, az erdélyi magyar egyetemisták pénzügyi mutatóit ebbe a kontextusba ágyazottan értelmezzük. A következő fejezetekben tehát az erdélyi magyar egyetemisták pénzügyi hátterének különböző dimenzióit figyeljük meg, összehasonlítva a járvány előtti és járvány alatti helyzetet.

Az erdélyi magyar egyetemisták pénzügyi háttere

■ Annak érdekében, hogy az erdélyi magyar egyetemisták támogatottságát megvizsgáljuk, rákérdeztünk a családjuk társadalmi és pénzügyi hátterére. Ami a szülők iskolai végzettségét illeti, a legtöbb szülő szakiskolai, középiskolai érettségivel rendelkezik. A családi jövedelemkategóriák tekintetében pedig a legtöbben (30,3 százalék) 1501-3000 lej közötti bevételelrel rendelkeztek. Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a szülők iskolai végzettsége, illetve a családi jövedelem között van-e szignifikáns kapcsolat. Az anya és az apa iskolai végzettsége között szignifikáns kapcsolat van, pozitív előjelű korrelációs együtthatóval (r értéke 0,625), tehát a szülők hasonló iskolai végzettséggel rendelkeznek. Ez a jövedelmet is befolyásolja, hiszen minél magasabb a szülők iskolai végzettsége, annál inkább magas jövedelemkategóriákba tartozik a család (r értéke apa esetében: 0,433, anya esetében 0,434).

Míndezek mellett pedig fontos megjegyezni, hogy a kérdőív kitöltésére a 2020-as esztendő végén került sor, ebből adódóan azon diákok, akik első vagy másodévesek voltak, nem volt a járvány előtti egyetemi tapasztalatuk, illetve pénzügyi gazdálkodással kapcsolatos tapasztalataik. Ez azért lényeges információ, mert a járvány előtti és a jelenlegi helyzet megértése és a helyes konzekvenciák levonása érdekében egy szűrő került beillesztésre, amely nyomán értelmezhetővé vált a koronavírus-járvány előtti és alatti időszak pénzügyi összehasonlítása.

Mielőtt rátérnénk a járvány előtti és alatti pénzügyi helyzetre, arra is kíváncsiak voltunk, hogy a válaszadó egyetemisták milyen havi jövedelmet remélnek, mekkora havi jövedelemre lesz szükségük az általuk választott településen ahhoz, hogy egy nyugodt, pénzügyi gondok nélküli életet éljenek. Lejben átlagosan 3 959 lejt remélnek, amennyiben az országban maradnak, ha Magyar-

Iskolai végzettség	Édesapa/nevelőapa (%)	Édesanya/nevelőanya (%)
8 osztály vagy kevesebb	3,5	4,2
szakiskola, középiskola érettségi nélkül	26,7	18,2
szakiskola, középiskola érettségivel	36,9	32,7
technikum, posztliceális	10	15,1
főiskola, egyetem	15,2	21
mesteri	5,6	7,5
doktori	2,1	1,5

Családod havi összjövedelme (százalék)

1500 lej alatt	8,2
1501-3000 lej között	30,2
3001-4500 lej között	26,9
4501-6000 lej között	18,6
6000 lej fölött	16,1

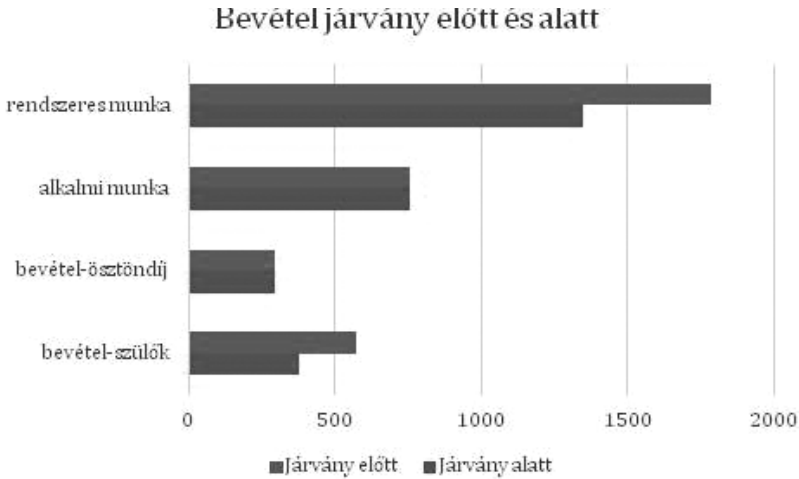
2. táblázat. A szülők iskolai végzettsége

országra költöznek, akkor átlagosan 361 042 forintot, ha pedig külföldre, akkor 1 854 eurónyi jövedelemmel tudnának boldogulni. Ezeket a jövedelemkategóriákat megnéztük nemi elosztásban is, és a lej tekintetében szignifikáns különbséget találtunk a férfiak és nők remélt jövedelemátlagai között (p értéke kisebb, mint 0,05), hiszen a nők 3 770 lejt jelöltek meg remélt havi jövedelemnek ahhoz, hogy anyagi gondok nélkül meg tudjanak élni, míg a férfiak 4 576 lejt átlagosan. Valószínűleg ez összefüggésbe hozható a kulturális és nemi szocializációs háttérrel a jövedelemkategóriákat illetően. Míg a forint és euró esetében nincs szignifikáns különbség a nemek között.

	remélt havi jövedelem (lej)	remélt havi jövedelem (forint)	remélt havi jövedelem (euró)
Átlag	3 959	361 042	1 854
Módusz	3 000	300 000	1 500
Szórás	3 041,86	134 195,60	1 515,38
Minimum	1 000	150 000	1 500
Maximum	60 000	700 000	10 000

3. táblázat. A hallgatók remélt havi jövedelme

Az elemzés következő részében a járvány előtti és járvány alatti időszakot vesszük górcső alá, mind a bevételek, mind a kiadások tekintetében. Az alábbi ábrán a bevételt láthatjuk (lejben) a különböző bevételi kategóriák szerint, valamint a járvány előtti és a járvány alatti időszakban.

4. ábra. Bevétel a járvány előtt és alatt

Az eredmények alapján elmondhatjuk, hogy a járvány alatti időszakban alkalmi munkát kevesebb diák vállal, mivel csökkent a lehetőségük ilyen bevétel-szerzésre. Azonban a járvány ideje alatt a rendszeres munkában dolgozó diákok száma szintén csökkent, ahogyan a szülőktől kapott bevételek is.

A fiatalok a más személy megsegítését (szülő, gyermek) jelölték meg fő motívációs forrásként a munkavállalás szempontjából. Emellett pedig személyes célok jelennek meg, mint autóra, lakásra gyűjteni vagy pedig az, hogy a válaszadó tudja fedezni a kiadásait, ami a tanulmányait illeti, vagy pedig, hogy szakmai tapasztalatot tudjon szerezni a munkaerőpiacon.

Arra a kérdésre, hogy „körülbelül mennyi bevételed volt egy átlagos hónapban, járvány előtt és jelenleg (lejben) a szülőktől a járvány előtt”, 1065 diákból 600 válaszolt. Mivel a kérdőívet 2020 decemberében töltötték ki a diákok, a kérdésre azok válaszoltak, akik másodévesek vagy másodévnél régebb jártak egyetemre. Az elsőévesek már a korlátozások alatt iratkoztak be egyetemre, és online oktatásban részesültek. A kutatási eredmények alapján elmondható, hogy egyetemi hallgatók esetében az alapszakos diákoknál jelentősebb a szülői támogatás. Mivel alapszakos hallgatóként az egyetemi órák és feladatok mellett nehezen lehet munkát vállalni, ezért a szülők nyújtotta anyagi segítség sokkal szükségesebb. Ellenben a mesterszakos hallgatókkal, akik az órarendjük alapján sokkal könnyebben tudnak munkát vállalni, és mindezek közepette pedig egy alapszakos diploma megszerzése révén a tanult szaterületen tudnak elhelyezkedni. Mindezek mellett a mesteri képzés ideje alatt az egyetemi hallgatók 22, illetve 23 éves korukban megjelenik az a vágy, hogy anyagilag függetlenedjenek és önállóan tudjanak megélni. Fejlődési és tudatos folyamat, amely a pénzügyek esetében a saját bevételi forrás növelése és az anyagi szükségletek fedezése saját forrásból célként fogalmazódik meg.

Ebből a kérdésből, hogy „körülbelül mennyi bevételed volt egy átlagos hónapban, járvány előtt és jelenleg? (lejben) ösztöndíjból – járvány előtt”, arra következtettünk, hogy a járvány ideje alatt azon alapszakos diákok száma növekedett, akik a szüleiktől kapták a pénzt. Ez arra vezethető vissza, hogy az alkalmi munkák lehetőségének a beszűkülése okán a szülőkre támaszkodtak, hogy a kiadásukat fedezni tudják.

	bevétel – ösztöndíjból – járvány előtt	bevétel – ösztöndíjból – járvány alatt
Átlag	295,23	295,80
Medián	150	0
Szórás	387,22	470,14
Minimum	0	0
Maximum	2200	6000

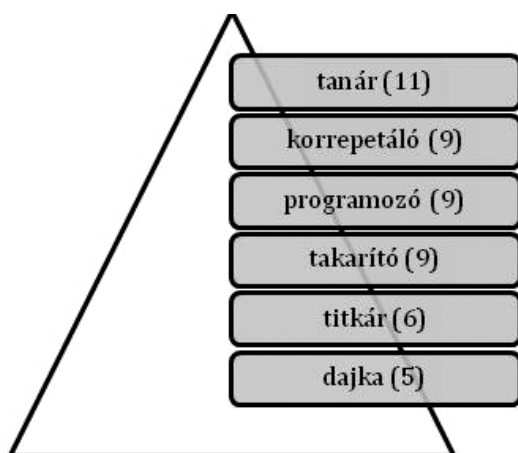
4. táblázat. A hallgatók ösztöndíjból származó jövedlemének az alakulása

A fenti táblázatban látható, hogy az ösztöndíjban részesülő diákok összlét-száma szinte ugyanannyi maradt a járvány ideje alatt, valamint azon hallgatók, akik sikeresen elnyerték ösztöndíjukat, maga az ösztöndíjak értéke növekedett, mivel egyes egyetemeken halmozni lehet az ösztöndíj-lehetőségeket.

A különböző egyetemeken az elérhető ösztöndíjak összege változó, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem esetében az elérhető ösztöndíjak összegei 580 és 1100 lej között mozognak havonta, ami függ a diák eredményeitől vagy szociális helyzetétől.¹⁴ A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem esetében pedig az elérhető ösztöndíjak a 220 lej és 1000 lej között mozognak, szintén annak függvényében, hogy az adott hallgatónak milyen tanulmányi eredményei vannak, vagy milyen szociális háttérrel rendelkezik, illetve ez esetben lehetőség van a dupla ösztöndíj megszerzésére.¹⁵

A diákok az egyéb forrás megjelölése során: járvány előtt a válaszadók 75% 1000 lejnél kevesebbet keresett egyéb forrásból, és 57 válaszadó keres 1500 lejnél többet, minimum 30 lejt maximum 3 000 lej feletti összeget keresnek az egyetemisták. Jelenleg 608 válaszadó minimum 10 lejt nyer egyéb forrásokból. A kutatás során viszont az nem derült ki, hogy melyek ezek az egyéb pénzszerezési lehetőségek.

Az elvállalt munkakörök szempontjából a válaszok alapján a következő szakmák voltak a leggyakoribbak:

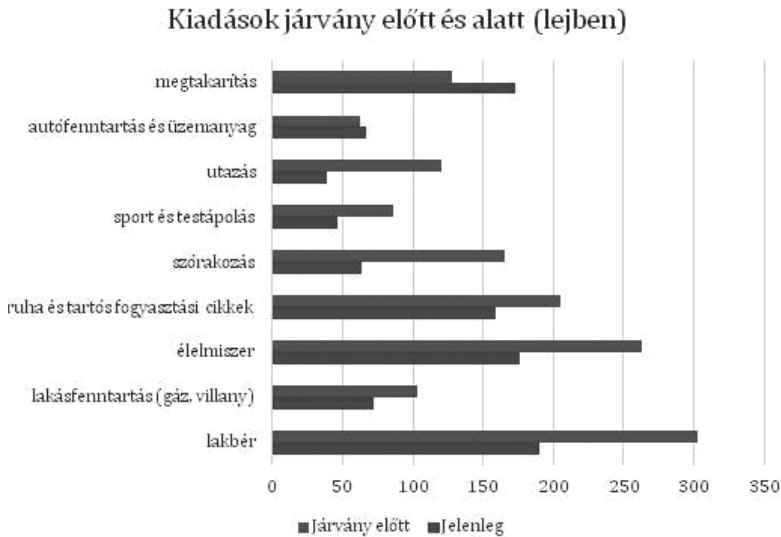

5. ábra. Elvállalt munkakörök (esetszámok)

Amennyiben a kiadási oldalt vesszük górcső alá, ebben az esetben elmondható, hogy kevesebb a kiadás, mint a bevétel, így a diákok költségvetése nem deficitese.

A járvány előtti időszakban az átlagos összkiadások 787,58 lejre tehetőek, amely átlagérték a járvány alatt 708,6 lejre csökkent. Ez azzal is magyarázható, hogy sok hallgató hazaköltözött a szüleihez, így kevesebb kiadásuk lett. A 0 kiadást megjelölő egyetemisták aránya is 2.4 százalékról 8.5 százalékra növekedett, amely azzal magyarázható, hogy a családdal élnek és ezért számukra külön kiadás nem merül fel, mert az hozzátartozik a család havi költségvetéséhez.

A kutatás során a különböző kiadási tételeket is megnéztük a járvány előtti és járvány alatti időszakban. Összehasonlítva az eredményeket (6. ábra), arra a következtetésre juthatunk, hogy míg a legtöbb tételnél, mint lakbér, lakhatás, ételmiszer, szórakozás, sporttevékenységek és egyéb kiadások csökkentek az átlagértékek (lejben kifejezve), addig az autófenntartásra és üzemanyagra többet költöttek az egyetemisták a járvány alatt, valamint a megtakarításaik mértéke is nagyobb volt a járvány előtti időszakhoz képest.

6. ábra. Kiadások alakulása járvány előtt és alatt lejben

A kérdőív kitöltése során arra is kaptunk választ, hogy a kérdésre választ adó hallgatók 49 százaléka nem dolgozik sehol, azok pedig akik dolgoznak, többségükben alkalmi munkát vállalnak, valamint részmunkaidős állásban dolgoznak. A ledolgozott óraszámok szempontjából a válaszadók körében a legtöbben heti 40 órában dolgoznak, az alkalmi munkák esetében jellemző a heti 1-3 órás munkaidő is.

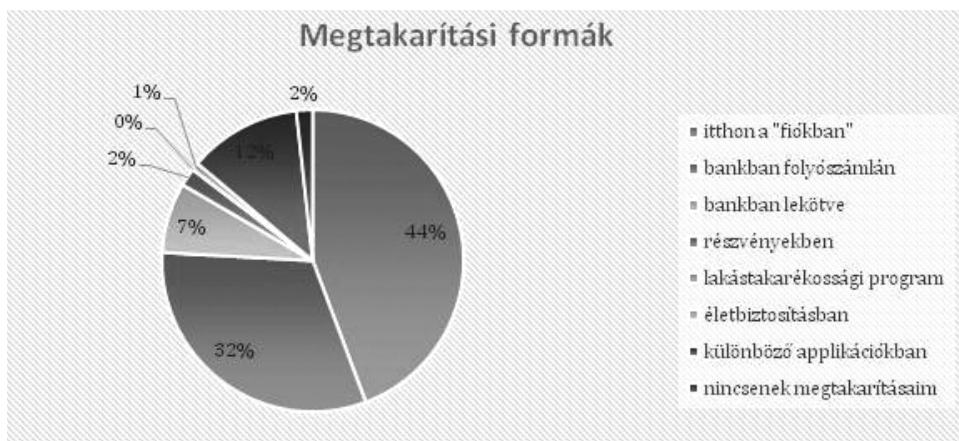
A megkérdezett diákok esetében az anyagi helyzetük alakulása a járvány kitörése óta szembetűnően nem változott, a többségnek se nem romlott, se nem javult az anyagi helyzete, azonban a választ adó diákok harmada esetében anyagi helyzetük romlott.

A járvány által okozott negatív gazdasági hatások nem érintették magas arányban a válaszadó hallgatókat, azonban többen bejelölték azt, hogy elvesztették a munkahelyüket, és közben a munkalehetőségeik is beszűkültek. A válaszadók esetében 5 százalékuk mondta azt, hogy a szülei elvesztették munkahelyüket. Azonban több mint 20 százalékuk állította azt, hogy a család jövedelme

csökkent, főként a korlátozó intézkedések okán a technikai munkanélküli segély bevezetése miatt.

Ami a megtakarítási hajlandóságot illeti, a többség a járvány előtt és közben is takarékoskodott, valamint a válaszadók közül 29 százalékának sikerült többet megtakarítania, mint a járványhelyzet előtt és 21 százalékának pedig körülbelül annyit, mint a járványhelyzet előtt. Ezenkívül 17 százalékának kevesebbet sikerül megtakarítani, összességében a választ adó hallgatók 67 százalékának sikerül megtakarítania a járványhelyzet alatt is. Csupán 33 százalékának nem sikerül jelenleg megtakarítania.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy az egyetemisták milyen megtakarítási eszközöket használnak. A következő ábra szerint:

7. ábra. Az egyetemisták által használt megtakarítási formák

A megtakarítás mértékét véve figyelembe a válaszadók maximum 6 hónapig tudnák fenntartani a mostani életvitelüket nulla bevétel mellett, valamint a legkevesebb csak egy hónapra elegendő tartalékuk van. Pénzügyi tudatosság szempontjából kijelenthető, hogy a megtakarítás, tartalékepzés alapelveként jelenik meg az egyetemisták pénzügyeikhez való hozzáállásban, valamint a tudatosságukat erősíti, hogy több mint 80 százaléka a válaszadóknak jegyezte meg, hogy mielőtt meghoznák egy kiadással kapcsolatos döntést, segítséget, tanácsot kérnek. Valamint 84 százaléka a válaszadóknak vásárlás során odafigyel, hogy az adott termék, amelyet meg szeretnének vásárolni, milyen árkategóriába tartozik. Ami az egy havi költségvetés-beosztást illeti, a választadók 33 százaléka készíti költségvetést és osztja be a pénzét az adott hónapra. Valamint a választ adó hallgatók kevesebb mint negyede állítja, hogy időnként megtörténik vele, hogy a hónap végére elfogy a pénze. Az egyetemisták többsége számára a megtakarítás, előtakarékoskodás fontos pillért jelent, ami a pénzügyeket illeti.

Következtetések

■ Összességében elmondható, hogy az erdélyi magyar egyetemisták pénzügyi helyzetét részben meghatározta a koronavírus-járvány. Kevesebb kiadásuk, több megtakarításuk lett, viszont nem feltétlenül lett sokkal több bevételük a járvány előtti időszakhoz képest. A pénzügyi helyzetüket meghatározzák a családi min-

ták és esetenként az, hogy milyen képzési szinten, szakon vannak. Pénzügyi tudatosság szempontjából a takarékosági hajlandóság mellett a költségvetésük kezelése és a bevételeik növelése jelent kihívást, az egyetem elvégzése után nettó minimálbérnél jóval magasabb jövedelmet remélnék.

Az erdélyi magyar egyetemisták esetében a kiadási oldal és a bevételi oldal egyensúlyban van, nem jellemző rájuk a túlköltekezés, jelentős a megtakarítási hajlandóság. Jelenlegi pénzügyi szokásaik továbbvitele dolgozó felnőtt korokra jelenthet újabb kutatási témát, amely során kiderülhet, hogy a pénzügyi helyzetüket és költekezési szokásaikat mennyire befolyásolja, hogy elvégezték az egyetemet, már nem mint egyetemisták osztják be a jövedelmüket, hanem mint dolgozó fiatal felnőttek. Megfigyelhető lenne bármilyen változás, ami a megtakarítási szándékot illeti, valamint, hogy költekezés szempontjából milyenné válik az attitűdjük. Ezen kutatásból kiderült, hogy megtakarítási eszközökkel kapcsolatos ismereteik hiányosak, ez pedig egy olyan terület, amely fejlesztésre szorul, hogy ismerjék és ne féljenek használni a különböző megtakarítási, pénzgyarapítási lehetőségeket, amely utólagosan a családjuk életére lesz nagy hatással.

■ JEGYZETEK

1. A kérdőívre választ adó 1065 egyetemista átlagéletkora 21 év, ezért Z generációhoz tartozó korosztályról beszélünk.
2. Vígvári András: *Pénzügyrendszer)tan*. Akadémiai Kiadó, Bp., 2009. 192–194.
3. Ian Marshman – Frank Larkins: *Modelling Individual Australian Universities Resilience in Managing Overseas Student Revenue Losses from the COVID-19 Pandemic*. Honorary Fellows, Centre for the Study of Higher Education, Melbourne, 2021.
4. Székely Levente: *A holnap pénze – Pénzügyi kultúra az információs társadalomban*. Excenter Kutatási Központ, Bp., 2010. 33–44.
5. Angela A. Hung – Andrew M. Parker – Joanne K. Yoong: *Defining and Measuring Financial Literacy*. RAND Working Paper Series. WR-708, Santa Monica, 2009. 28.
6. Adele Atkinson – Flore-Anne Messy: *A pénzügyi kultúra mérése. Az OECD/Nemzetközi Pénzügyi Képzési Hálózat (INFE) kísérleti kutatásának eredményei*. OECD Pénzügyi, Biztosítási és Magán-nyugdíjpénztári Műhelytanulmányok, OECD Publishing, 2012.
7. Valentina Vasile – Cristina Boboc – Simona Ghiță – Simona Apostu – Florin Marius Pavelescu – Raluca Mazilescu: *Efectele Pandemiei SARS COV 2 asupra ocupării. Rolul politicilor publice și reziliența pieței muncii în contextul adaptării mediului de afaceri*, Academia Română, Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie Institutul de Economie Națională, Buc., 2020.
8. Az Európai Unió tagországainak a GDP növekedése, forrás: <https://bit.ly/3hJCTbh> (letöltve: 2022.03.04.)
9. I.m. forrás: <https://bit.ly/3hJCTbh> (letöltve: 2022.03.04.)
10. GDP alakulása 2019 és 2022 között EU és Románia esetében, forrás: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Impact_of_COVID-19_on_main_GDP_aggregates_including_employment (letöltve: 2022.03.03.)
11. Jan Maarten De Vet – Daniel Nigohosyan – Jorge Núñez Ferrer – Ann-Kristin Gross – Silvia Kuehl – Michael Flickenschild: *Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries Policy Department for Economic, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies Directorate-General for Internal Policies, Luxembourg, 2021.*
12. A munkanélküliség alakulása Romániában 2019 és 2021 között, forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsun20/default/table?lang=en> (letöltve: 2022.03.03.)
13. Eurostat: <https://bit.ly/3IPJU6s> Európai Unió és Románia esetében a fiatalok (15 és 24 év közötti) foglalkoztatottak alakulása. (letöltve: 2022.03.02.)
14. BBTE, Ösztöndíj szabályzat, forrás: https://www.ubbcluj.ro/ro/studenti/burse/regulament_burse (letöltve: 2022.03.03.)
15. Sapientia EMTE, Ösztöndíj leírások, forrás: https://kv.sapientia.ro/hu/hallgatoi-tajekoztato_osztondij (letöltve: 2022.03.03.)